

UJ KELET

ZSDU - POLITIKAI - NAPILAP

Adó és pótdadó

Néhány nappal ezelőtt cikket írtunk ehe-lyütt az erdélyi városok nagy gazdasági válsá-gáról. Vázoltuk a motívumokat, amelyek raj-
tunk kívül állanak, kerestük az okokat, ame-lyek a mi cselekedeteinkből és elhatározásaink-ból indulnak és igyekeztünk véleményt mondani
egynémely hibáról és mulasztásról. Mert a kri-
zis, noha világlajosság, sokkal súlyosabb az er-
délyi városokban, mint bárhol másutt; hiszen
itt ugyszólván mesterségesen tenyésztették. A
pénzbeváltást huzták-halasztották s amikor
végre beváltották a koronát, egykettőhöz álla-
pították meg az arányt; akkor még levontak
negyven százalékot, egy halom kézpénzt kivon-
tak a forgalomból és csak hosszas halogatás
és huzavona után térítették vissza a pénzinsé-
ges piacokra. Ami persze csak egyetlen kül-
löje a keréknek, amely a lejtőn lefelé gurul.
Van még jöcagnéhány. Legutóbb az ipari kri-
zisérről szólván, szomorúan voltunk kénytelenek
konstatálni, hogy noha mezőgazda ország va-
gyunk, Erdély kilencszáz malmának nagyrésze
értékes munkaidőjének nagyrészt tétlenséggel
kénytelen eltölteni, — az örölni való gabonát
pedig szemes állapotban adjuk el a külföldnek.
Jóllehet, az ésszerűség legelemibb dolga volna,
hogy minden külföldre szállított árucikkünkről
annyi bört huzzunk le, amennyit csak lehetsé-
ges. Ausztria, vagy Csehszlovákia, Jugoszlávia,
vagy Olaszország, amelynek a román gabonára
szüksége van, akkor is megveszi, ha liszt gya-
nánt szállítják neki.

Mindent pedig elmondtuk, mert újra a
kriszisérről akarunk szólni, a városi lakosság nagy
gazdasági válságáról és arról a válságról, amely-
ről a városok háztartása panaszkodik. Értjük,
hogy amikor a gazdasági élet bajokkal küzd,
az állam és a város is érzi ezeket a bajokat.
Igen természetes, hogy az államnak és a vá-
rosnak is sürgősen védekeznie kell, sürgősen
rendeznie kell a bajokat, hiszen ugyanezt cse-
lekszi a magángazdaság is. De hibáztatunk
kell a mikéntet, ahogy a felsőbb háztartások
a válságtól szabadulni igyekeznek. Ők csak egy
módot tudnak: az adóemlést. Az állam vagy
a város látja, hogy krízis van, — ha semmi
másból nem látná, csak a maga kríziséből, ak-
kor is tisztában kellene lennie vele, hogy van
— és nemhogy enyhíteni, öregbíti: a nehéz
láncokban nyögő gazdasági életre külön rárakja
a maga béklyóit is. A Titulescu-féle pénzügyi
javaslatokról legutóbb lojálisan elismertük, hogy
szükségesek. Bizonyára a városok sem lehetnek
el azok nélkül az összegek nélkül, amiket költ-
ségvetéseikben előirányoznak. De egészen biz-
tos, hogy a városok vezetése nem minden te-
kintetben ideális. Lehetne jobb, szakszerűbb,
tehetségesebb, körültekintőbb, vakmerőbb, vál-
lalkozó kedvvel telítettebb, takarékosabb, a kö-
zönséggel és az adott helyzettel törődőbb. Nem
elég, hogy az állam új súlyos adókat rójon a
dolgozó és a termelő társadalomra, nem elég,
hogy a város tetézzék ezeket az adókat a maga
pótdadóval, kell is ezekkel a gyötrelmesen elő-
verejtkezett adóösszegekkel valami terméke-
nyítőbb dolgot is mivelni, mint aminő a löveg-
gyártás, az utcaséprés és a hivatalnokok fizetése.

Egyébként mi, közönség nem tudjuk el-
fogadni sem a nagy állami adókat, sem a nagy
városi pótdadókat. Életünk minden különösebb
megnyilvánulását ma már luxusnak tekintik és
megadóztatják. Luxus a vendéglő, luxus az
utazás, luxus a szálloda, luxus az élet és luxus
a halál. Am legyen. De módot is kell adni az
embernek, hogy mindezt a luxust el is követ-
hesse. Ne csak azt nézzék, mit lehet a létező

adóanyagokból kipréselni, ha má állam és vá-
ros adóban gondolkodik és nem produktív
cselekedetekben, tekintse azt is, hol lehet új
adóanyagokat tenyészteni. Nem azt várjuk
Aradtól, Kolozsvártól, Marosvásárhelytől, Temes-
vártól és a többi városoktól, hogy a végsőkig
koptassák a fizetőképes adózókat, de azt, hogy
igyekezzenek mindenképp újakat szerezni és a
meglevőket fokozatosan tehermentesíteni. El
kellett, hogy mondjuk e cikk elején a pénzbe-

váltás és a pangó malomipar körül elkövetett
mulasztásokat, mert ezek a mulasztások nem
his részben terhelik az állam és a városok
lelküismeretét. Ha ez a lelküismeret jól működ-
nék, azonnal észrevenné a dudvázó bajt és
kiirtaná még mielőtt nagyranő. De minthogy
későn ébred, már csak a maga elgyomosodott
gazdaságát igyekszik menteni, azért szőlítja be
száz-kétszáz-háromszázszázalékos nehéz robotra
a pótdóadóanyagokat.

Lengyelország csatlakozik a kisantanthoz

Bizalmas tárgyalások Lengyelország és Románia között — Lengyel-
cseh-szlovák közeledés — Románia Varsóban tárgyal Oroszországgal

— Az Új Kelet tudósítójától. —

Prága, június 20. A kisantant kiépült:
Románia, Csehszlovákia és Jugoszlávia megköt-
tette a szövetségi szerződést, amelynek defen-
ziv jellege van. Régióta szervezik s különösen
Franciaország szeretné, hogy az antant érde-
körébe tartozó mindazokat az államokat, ame-
lyek Középeurópában és Keleteurópában van-
nak, egy közös szövetségbe tömörítsék. Ez a
szövetség akkor lenne teljes, ha abban a ny-
gyedik állam:

Lengyelország is résztvenne.

Lengyelország kötött már szerződést Romániá-
val, amely kereskedelmi jellegű egyezmény,
amelynek védelmi jellege van.

Most újabb felmerült a terv és ezt a ter-
vet a jugoszláv-román szövetség tette aktuális-
sá, hogy Lengyelországot bevonják a kisantant
szövetségébe. A kisantant lényegesebb akadályza
egyedül Csehszlovákia, mert Lengyelországnak
Romániával és a fölé távolos Jugoszláviával
nincsen érdekellentéte. De

érdekellentéte van Csehszlo- vákiával

a tescheni kérdés miatt. A tescheni kérdés
megoldása nem elégítette ki a nacionalista len-
gyel köröket, Teschen épen olyan seb a lengyel
nacionalizmus aspirációin, mint a felsősziléziai
megoldás. Teschenről nem akar véglegesen
lemondani Lengyelország, ezért barátságosan a
viszony Csehszlovákia és Lengyelország között.

Az utóbbi időben Lengyelország hangula-
tában lényeges változás állott be. A lengyel
sajtó nyilván a felsősziléziai szorongatottságra
gondol, sürgeti Csehszlovákiával a megégyezést.
Hivatalos helyről is több ilyen nyilatkozat hang-
zott el, amelyek már

barátságosabb hangon tár- gylják Lengyelországnak Csehszlovákiával való vi- szonyát.

Lengyelország belátja, hogy tovább ilyen elzár-
kozottságban nem élhet, szüksége van szom-
szédaira, mert különben gazdaságilag nem
tudja magát rendbehozni. Erre vall Vitos mi-
nisterelnök a nyilatkozata is, amely egy varsói
lapban jelent meg és amely a következőképen
hangzik:

— Csehszlovákia egyike azoknak az ál-
lamoknak, melyekkel minden körülmények közt
fenn kell tartani a jóviszonyt. A lengyel poli-
tikának Csehszlovákiával szemben megértésre
és békére kell törekednie, igen örülök, hogy a
csehszlovák vezető körök hasonlóan gondol-
koznak.

A szlovák nemzeti tanács problémációjá-
nak ügyet elnagyították azzal, hogy az ügyben
szereplő személyeknek meg nem érdemelt fon-
tosságot tulajdonítottak. A lengyel kormány

prágai megbízottja utján közölte a csehszlo-
vák kormányfővel, hogy

**Jehlicskák működésének
semmi fontosságát nem tu-
lajdonított.**

ennek ellenére el fog járni ellentük. A két
szomszédos állam számára különösen nagy je-
lentőségű a jóviszony, a kereskedelmi érintke-
zés miatt. A lengyel kereskedelmi útja Cseh-
szlovákia felé vezet. Csehszlovákia átveve
Ausztriával való kereskedelmünk jelentékeny
részét, ezáltal mindjebb helyettesíti Német-
országot is. Az Oroszországgal való kereske-
delem megújítása is nagy hatással a csehsz-
lovák lengyel kereskedelemre. Ezért kormá-
nyunk szívesen segíti elő a két állam közele-
dését, amely elsősorban

gazdasági jellegű.

Vitos lengyel miniszterelnöknek a cseh-
szlovák-lengyel kereskedelmi viszony kiépítésére
vonatkozó nyilatkozatánál sokkal nagyobb
jelentőségű az a hír, amely varsói politikai
körökből ered és amely arról tud, hogy román
részről kísérletek történtek Lengyelországnak a
kisantantba való bevonására. A román kormány
bizalmas tárgyalásokat kezdett Lengyelországgal,
amelyek célja, hogy a lengyel-csehszlovák
ellentéteket megszüntesse és közeledést terem-
tessen a két szomszédállam között. Ha ez sikerül,
ha sikerül olyan tervet kidolgozni, amely
Lengyelország és Csehszlovákia érdekeinek meg-
felel, a tárgyalásokat hivatalosan folytatják.
Először Csehszlovákia és Lengyelország egy-
mással kötne szerződést, amely kiegészítene a
már megkötött szerződéseket. Ez pedig egy-
értelmű lenne azzal, hogy

Lengyelország is tagja a kis- antantnak.

ami által hatalmas középeurópai blokk alakulna
a béke megővésére és biztosítására.

A „Gaulois” foglalkozik Benes csehszlovák
külgyminiszter párisi és londoni útjával. A
párisi lap megállapítja, hogy Benes Londonban
lépéseket tett Lengyelország érdekében. Azon
fáradozott, hogy az angol kormányt Felsőszilézia
kérdésében megnyerje a lengyel álláspontnak.
Benes intervencióját azzal magyarázzák, hogy

a kisantant szeretné Lengyel- országot is a maga állam- szövetségébe bevonni.

A román lengyel barátságának bizonyítéka:
a lengyel kormány hozzájárul ahhoz, hogy
román-orosz békétárgyalásokat Varsóban tart-
sák meg. Take Jonescu román külgyminiszter
erről szikratáviratban értesítette az orosz kül-
ügyi népbiztost. A román kormány Papiniu
meghatalmazott minisztert, Scoda ellentenger-
nyot és Enescu vezérkari ezredest bizta meg
azzal, hogy az orosz delegációval a Dnyeszter-
torkolat ügyében tárgyaljon. A konferenciát
valószínűleg június 25-én kezdik meg.

Uganda

A politikai cionizmus és az ugynevezett praktikus cionizmus között a differenciálódást, a praktikus munkát követelő pártállást végleges uralomra jutását a cionista világszervezetben belülről, a cionizmus történetéről Herzl halála után következő időre tesszük. Alapjában véve léves történelmi felfogás ez, minthogy a cionista mozgalom politikai törekvései a világszervezet főállásának első pillanatától kezdve karöltve haladtak a praktikus berendezkedéssel és munkával és igazán nehéz volna eldönteni, hogy a mozgalomnak egy-egy újabb eredményében hol végződött a politikai célzat és hol kezdődött a praktikus munka. Sőt, nyilvánvaló volt, hogy egyik a másiknak nem csak hogy nem akadály, hanem előfeltétele és elősegítője. Az egész ellentét, a politikai és praktikus pártállást között tulajdonképpen csak elvi elgondolásokon alapult. Az egyik rész állandóan a politikai eredmények szükségességét hangsúlyozta, a másik rész a praktikus munkát követelte, azonban, hogy bármelyik pártállást elzárkózott volna az ellentétes felfogás törekvéseitől és eredményeitől, arról természetesen semmi szó. A praktikus cionisták kitörő lelkesedéssel fogadták mikor Herzl az ötödik cionista világtörvényszűszen (Basel, 1901. december 26-30.) a török szultán külön személyes megbízásából tolmácsolta, a szultán üdvözlését és azt a kijelentését, hogy a cionista mozgalom törekvéseivel mindenben egyetért. Óriási jelentőségű politikai eredmény volt ez, hiszen a szultán volt akkor Palesztina szuveréneje és nem volt olyan „praktikus” pártállású cionista, aki ennek az eredménynek horderejét föl ne tudta volna fogni. Viszont ugyancsak az ötödik kongresszuson terjesztette elő és követelte Chajim Weizmann, a palesztinai héber tudománygyémánt fölállítását és nem volt olyan „politikai” cionista, aki ne a legnagyobb lelkesedéssel vette volna magáévá ezt a „praktikus” munkát megannyuló javaslatot. Ugyanígy ragyunk a gyarmatosító bankkal és a zsidó nemzeti alappal, melyek kizárólag a praktikus palesztinai kolonizációt szolgálták és sikerükön feltű gonddal öröködték „politikai” és „praktikus” cionisták egyaránt.

Az első tényleges és sejnálatos eredményre vezető ellentétet az Uganda kérdés fölvetése okozta. Föl kell idéznünk emlékeztünkben, azt a rohamos fejlődést, melyet a cionista szervezkedés főállásának első két évében keresztüli ment, ha fogalmat akarunk magunknak alkotni, arról a hatalmas viharról, melyet az Uganda-kérdés nemcsak a világszervezetben, de az egész zsidóságban is okozott. Az első világtörvényszűszen ideje óta kerek számban kétszázhuszonkétezer sékelfizető, szervezett cionista állott a mozgalom háta mögött.

Az évről évre a legnagyobb nyilvánosság előtt tanácskozó világtörvényszűszenek, Theodor Herzlnek világszerte föltűnést keltő politikai tárgyalásai kormányokkal és uralkodókkal, valamint a cionista világszervezetnek céltudatosan megkezdett praktikus munkája Palesztinában (gyarmatosító bank, nemzeti alap, földvásárlások stb.) közismertté válták azt a megismerést, hogy a cionista szervezet az egész zsidó nép egyetlen és törvényes képviselője. Ezt a tényt honorálta az angol kormány akkor, amikor tárgyalásokba bocsátkozott Theodor Herzl, a Palesztinával határos Sinai félsziget átengedése ügyében. A Sinai félsziget kopár vidéke azonban nem mutatkozott alkalmasnak zsidó telepítésekre. Anglia ekkor egyik afrikai gyarmatát, Ugandát ajánlotta föl, teljes autonómiával rendelkező zsidó nemzeti otthonnak, angol protektorátus alatt.

Ez az ajánlat az egész zsidóságot forrongásba hozta és ez a forrongás a hatodik világtörvényszűszen teljes erővel tört ki.

Mindenki érezte ennek az Uganda-ajánlatnak lelkeket fölszabadító és egyuttal lelket fojtogató nagy politikai súlyát. Anglia, a világ legnagyobb hatalmassága, ezzel az ajánlattal mintegy elismerte a zsidóság egységes nemzeti voltát és egyuttal a cionista világtörvényszűszen a világ zsidóságának törvényes és legfőbb

képviselőjének deklarálta, mellyel teljes garanciája államjogi szerződéseket lehet kötni. Végtelemül fölemelő tudat volt ez, de maga az Uganda-ajánlat ugyancsak végtelemül nagy veszélyeket rejtett magában.

A cionista mozgalom kezdetétől fogva a palesztinai zsidó nemzeti otthonban látta a zsidókérdés egyetlen lehető megoldását. Ezer és egy érzelmi szálak fűzik a zsidóságot Palesztinához és bárhol is a föld kerekén volna közösségünk, sőt állami berendezkedésünk Palesztina területén kívül, az mindig „chuc-laárec”-nek, országunkon-kivüliségnek, idegennek, számkivetésnek számítana a zsidó nép tudatában. Bizonyos volt azonban az is, hogy a cionista világszervezet Palesztina-tárgyalásai a török kormánnyal, igen sok akadályba ütköztek és alig volt remény arra, hogy rövid időn belül eredménnyel biztassanak. Viszont a zsidóság helyzete, különösen a kelet-európai országokban (Oroszország, Lengyelország) napról-napra súlyosabb lett, gazdasági elnyomásból és véres pogromokból valóságos politikai rendszert csináltak; a halál torkából menekülő tizezrek sürgős segítségre vártak. És aztán egy politikai megmondolás is számításhoz jött. Bármennyire is alkalmatlannak látszott az ova az Uganda-ajánlat, — a politikai ildomosság tiltotta, hogy Angliát, a világ legnagyobb hatalmasságát és az első államot azok között, melyek a zsidó nemzeti törekvések jogosságát ilyen praktikus módon elismerték, — az ajánlat merev visszautasításával megsértették.

Ilyen körülmények és politikai konstellációk között állt össze a hatodik cionista világtörvényszűszen Baselen, 1908. évi augusztus 23-án. Az egész mozgalomra kiható, páratlanul szenvedélyes tárgyalások és tanácskozások augusztus 28-ig tartottak.

Dr. Binéd Mózes.

Megindult a budapesti—kőrösmezői vonat

Hogyan lehet Debrecenre át a magyar fővárosba utazni

— Az Uj Kelet munkatársától —

Az Uj Kelet megírta, hogy Budapest—Debrecen—Ermihályfalva—Kőrösmező között újra megindul a vasúti forgalom. Hosszu Juon kőrösmezői vasúti üzemvezető, aki az erre vonatkozó tárgyalásokat vezette, az új vonal megnyitására a következő információt adta:

Egyelőre egy pár vonat közlekedik Nyirábrány és Debrecen között. Nyirábrány az utolsó állomás a magyar határon. Az 1822. számú magyar személyvonat reggel 6 órakor indul Debrecenből és 7 óra 29 perckor érkezik Nyirábrányra. Visszafelé az 1821. számú magyar személyvonat délelőtt 10 óra 30 perckor indul Nyirábrányból és 11 óra 56 perckor van Debrecenben. A román vonatok egy órával a magyar vonatok indulása, illetve érkezése előtt befutnak a csatlakozó állomásra. — A 25.—26. számú órházhoz, amely Nyirábrány és Barantóhely között fekszik. A MÁV, ugyanis idáig tolja ki vonatait. Ezáltal megkímélték az utasokat attól, hogy nyolc kilométert kelljen gyalogolniuk. Az új vonat már mindennap közlekedik.

Rendkívül előnyös és kényelmes ez a debrecen—nyirábrányi vonat azoknak, akik Nagyváradról Budapestre akarnak utazni. Ezek a Nagyváradról éjjel 3 órakor induló 1745. számú személyvonattal Ermihályfalvaig mennek, ahova reggel 7 órakor megérkezve, 10 óra 30 perckor már csatlakozásuk van Debrecenbe. Debrecenből délután gyorsvonat megy Budapestre, amellyel este 7 órakor a magyar fővárosban vannak. Visszatéle ezt a vonatot különösen azok használhatják jól, akik Magyarországból Szatmárra, Máramaroszigetre, vagy Kőrösmezőre akarnak utazni.

A román vasúti bizottság legközelebb Szatmáron találkozik a magyar kiküldöttökkel, akikkel a szatmárkörményi határforgalmat fogják rendezni.

Még két hetünk van a sékel beszedésére. Fizessétek ki a sékelt!

A dési nagy miting

Június 20-án, vasárnap déután 3 órakor a dési vármegyeháza dísztermébe, — mint már közöltük — egy nagy országos előadói mitinget hívtak egybe. Az előkészítő bizottságban számosan olyanok is foglalnak helyet, akik eddig az aktív zsidó politikától távol tartották magukat, azonban az ügyek objektív megismerése elől ki nem térnek.

A mitingen az általános és aktuális zsidó politika és gazdasági kérdések egész komplexumát fogják behatóan ismertetni, hogy így az ország zsidósága személyes tájékozódást is nyerjen az öt érdeklő Erec Jisrael és a galut politikájának helyzetéről, eseményeiről és fordulatairól. A személyes kapcsolat felvételének az eddigi aktív zsidó körökkel, természetesen és jótékonyan kell hatnia annál is inkább, mert a gyűlésen oly kiváló egyéniségek fognak megnyilatkozni, akikkel mint kétségtelen nagy kvalitású és koncepciójú zsidó politikai faktorokkal mindenkinek számolnia kell.

A gyűlés vezérszónoka Glasner Móse kolozsvári főrabbi lesz, kinek méltó és impozáns fogadására nagy előkészületeket tesznek. A főrabbit dési utjára Kolozsvárról mintegy harminctagu társaság kíséri le, amely a hitközségek vezetőségéből, az E. Zs. N. Sz. képviselőiből, a kolozsvári Mizrahi helyi csoport elnökségéből és még számos előkelőségből rekrutálódik. Mindentűt a legnagyobb várakozással és érdeklődéssel tekintenek a főrabbi politikai megnyilatkozása elé.

Eddig Kolozsvárról a következők jelentették be részvételüket: Schwartz Jakab és Grünfeld Majer, a hitközség elnökei, Weinstein Benzion, Weissburg Chaim, Léb Ödön, az E. Zs. N. Sz. Kis Intéző Bizottságának tagjai, Weinstein Sámuel, Farkas Lajos és Feuerstein Béni, a Kolozsvári Mizrahi Helyi Csoport vezetősége, Rosenberg Jecheskel, Sajovits Nathan, Fränkel Sámuel, Waldner Mór, Buchwald Mór, Weisz Gyula, Friedman Jchiel és még számosan. Továbbá Klein Jakab, Bánffy-Hunyad, a Nagyvárad Mizrahi Szervezet és még több hitközség és helyi csoport.

A portorosei konferencia

Berlin, jun. 20. Luganoi távirat szerint az utódállamok római konferenciája megállapította a portorosei tanácskozások programját. A tanácskozások július 2-án kezdődnek, azokon részt vesz Ausztrián, Olaszországon, Lengyelországon, Csehszlovákián, Románián és Jugoszlávián kívül Franciaország, Anglia és Amerika is. A három nagyhatalom megbízottai csak passzív vesznek részt a konferencián. Magyarország is bejelentette már, hogy a tanácskozásokon részt vesz.

Hír újabb zsidómészárlásról Jaffában

London, június 20. (Damian.) A jaffai mohamedánok és keresztények arról értesültek, hogy egy hajó érkezik Jaffába 500 zsidóval. Fegyveresen fogadták őket és az ésszerűség alkalmával három zsidót megölték, nyolcat pedig megsebesítettek. Az angol alsóházban Churchill lord kijelentette, nem szabad megengedni, hogy a palesztinai zsidókat az arabok lemészárolják. (Ezt a hírt más oldalról még nem erősítették meg.)

Meghosszabbítják a kamara ülészeit

Bukarest, június 21. A kamara naponta két ülésben tárgyalja az agrárreformot és a pénzügyi javaslatokat, tekintettel arra, hogy mindkét javaslat a legszélesebbkörű megvitatást és megvilágítást kívánja, a kamara a tervezett időig nem tud elkészülni letárgyalásukkal. Ezért elhatározták, hogy az ülésszakot július 25-ig meghosszabbítják és megtartják a napi két üléses rendszert. Minden valószínűség szerint ezalatt az idő alatt más fontos javaslatok is napirendre kerülhetnek, így elsősorban a koronázási ünnepélyen proklamandó amnesztiáról szóló törvényjavaslat. Ugyancsak megszárazásra kerül a szakkörök által oly élesen támadott örvényjavaslat a spekuláció megelőzéséről is.

Anglia megegyezett Franciaországgal a keleti kérdésben

Anatóliát Törökország kapja, Szmirna autonómiát kap
— Kemal csapatai egyesültek az orosz csapatokkal

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, jun. 20. A felszülézi kérdésben megegyeztek a szövetségesek, most aktuálissá vált a keleti probléma elintézése is. Az angol és francia álláspont ismeretes: Franciaország a sévresi béke revíziója mellett, Anglia a revízió ellen foglalt állást. A londoni konferencia bezárása óta, minden aktuális kérdés mellett, állandóan

tárgyaltak a keleti kérdésről is,

amelyet a görögök kisázsiai veresége sürgetett. A tárgyalások lényegesen előbbrejutottak, odafejlődtek, összegezni lehetett az eddigi tárgyalások eredményeit. Ez tette szükségessé, hogy lord Curzon, angol külügyminiszter közvetlenül kezdjen tárgyalást Brianddal. Lord Curzon a napokban Párisba érkezett, ahol tanácskozott a francia kormánnyal. A tanácskozáson valamennyi fontosabb európai kérdés megbeszélésre került. A tanácskozás véglegesítette a sévresi békeszerződésre vonatkozó eddigi eredményeket is. A megállapodás nagyjában az, hogy

Anatóliát Törökország kapja, Szmirna viszont autonómiát kap Görögország védelme alatt.

Ha ezekbe a feltételekbe az érdekelt kormányok beleegyeznek, Görögországot a sévresi béke revíziója fejében pénzügyi támogatásban részesíti az antant. A tanácskozáson a párisi olasz nagykövét is résztvett.

Briandnak Lord Curzonnal való tárgyalásai tehát véglegesen meghatározták a szövetségesek álláspontját. A kölcsönös megállapodások alapján jegyzéket küldöttek el a görög kormányhoz, amelyben utasították azt, hogy a megállapított feltételek mellett

járuljon hozzá a Törökországgal való békéhez.

A francia kormány egyben felajánlotta a görög kormánynak, hogy közvetíti a békét Törökországgal. Hasonló jegyzék ment az angorai kormányhoz is. A béke közvetítést az angorai kormánynál az angol kormány vállalta.

A szövetségesek e lépésének nagy elvi jelentősége van: megtörtént ezzel a sévresi béke revíziója. Gyakorlati jelentősége az, hogy megtörtént az első lépés arra, hogy a keleten a béke helyreálljon. Most már az angorai kormánynon és a görög kormánynon mulik, hogy a béke ténylegesen helyreáll-e. Az angorai kormány valószínűleg belemegy a sévresi szerződés ilyenirányú módosításába, ha csak abban

az oroszok messzebbre menő tervei meg nem akadályozzák.

A szövetségeseket a gyors elhatározásra is az oroszok keleti tervei kényszerítették. Anglia felismerte, mit jelent, ha a vörös hadsereg megerősödik a nyugtalan és elszánt muzulmánokkal. A sévresi béke revíziójával az oroszok keleti terveit akarják egyszermindenkorra megsemmisíteni. Kétséges azonban, hogy időben érkezi-e az engedékenység.

Mert az orosz terv már valósággá válik. Az angorai kormány engedelmével Anatólia területére léptek az orosz csapatok. Az orosz-török egyesült csapatok állítólag

Szmirna és Konstantinápoly felé vonulnak.

A harcéri eredmények arra készítették az angorai kormányt, hogy foglalkozzon azzal a gondolattal, amely szerint semmisnek tekinti a szövetségesekkel szemben vállalt kötelezettségeket. Briand állítólag nem avatkozna bele a keleti eseményekbe csak abban az esetben, ha azok érintenék Franciaország érdekeit. Nem úgy Anglia, amely közölte a török nacionalistákkal, hogy

Konstantinápoly ellen indított támadás casus belli-nek fogja tekinteni.

Szó van arról is, hogy Izmid mellett angol brigád fogja a görög csapatokat felváltani.

Konstantinápolyi távirat szerint Csieserin és Kemal legközelebb találkozni fognak és meg fogják tárgyalni az egész keleti kérdést.

Az új görög offenzíva kudarcra fenyeget.

Mindenek ellenére a görögök tovább akarnak harcolni mert nem akarnak lemondani Szmirnáról. A szövetségesek közös jegyzéke azonban kétségtelenül hatással van a görög kormányra. A görög csapatok helyzete Szmirnában válságossá vált, a szövetségesek támogatására Görögország nem számíthat: egyetlen lehetőség számára, hogy elfogadja a béke revízióját és megkösse a békét. Konstantinápolyi távirat szerint a görög külügyminiszter már elutazott Athenből a frontra, ahol a nagyvezérkarral a fegyverszünet megkötéséről fog tárgyalni.

A liberális párt vezérei Kolozsváron

Bratianu beszéde a prefekturán — Felköszöntő a nemzeti kisebbségekről

— Az Uj Kelet tudósítójától, —

Megirtuk, hogy Ionel Bratianu, a nemzeti liberális párt elnöke és pártjának vezető emberei megérkeztek Kolozsvárra, hogy részt vegyenek a liberális párt itteni olvasóköri megnyitáson. Vasárnap délelőtt 11 órakor kezdődött az olvasókör ünnepélyes felavatása a prefektúra nagytermében.

A főbejáratnál röpiratot osztogattak. „Bratianu és az agrárreform” a kis füzet címe, amely megvédi Bratianu ama vád ellen, mintha ő ellensége lett volna valaha is a törekvésnek, amely a parasztságot földhöz akarja juttatni.

A nagyterem zsúfolásig megtelt. Több mint ezer ember szorongott a különben tágas helyiségben. Az első sorokban az egyetem rektora, több egyetemi tanár, bankigazgatók és tisztviselők foglaltak helyet. Az előhelyek legnagyobb részét a környék földműves lakosságának küldöttségei foglalták le. A parasztküldöttségek nemzeti viseletben, zászlókkal és feliratos táblákkal vonultak fel. Az emelvényen I. C. Bratianu ül az elnöki székekben, tőle jobbra és balra pártíveit: Constantinescu, Duca, Marzescu, Vintila Bratianu, Anghelescu és Florescu volt miniszterek, Mavroci, Bogdan Const. Bratianu és még számosan a kolozsmegyei liberális párt vezetői közül is dr. Bianu vezetésével.

Dr. Bianu, az új olvasókör elnöke néhány szóval megnyitja az ülést és azt mondja: a kör feladata, hogy a liberális párt tagjai megszerezze a kellő politikai műveltséget. Utána Banescu, a kolozsvári egyetem történelemtanára beszélt a liberális párt multjáról.

Ezután a jelenlevők lelkes éljenzése közben Ionel Bratianu emelkedik szólásra:

— Néhány szóval csak azt kívánom kifejezni — mondotta a volt miniszterelnök, — hogy mi volt mindenkor pártunk vezérelve. Az egyéni kvalitásoknál többet jelent egy politikai párt számára egy nagy eszme, mely az aktivitásra szólít. A cselekvést mindig termékenyítő eszmével kell összekötni.

Egy párt vezetőségének ismernie kell a tömeg kívánságait és érzéseit. Annak a tudományos körnek szükségessége, — amelyet ma felavatunk, — ezekben leli magyarázatát. Nem elég politikai programot alkotni, annak megvalósítási módját tanulmányozni is kell. Vitákkal és tanulmányokkal kell megvilágítani a programot és így biztosítani az összhangot eszme és kivitel között.

Horea Fortuna több részletet olvas fel Bratianu emlékirataiból, amelyek a liberális párt munkájáról szólnak az ország külpolitikájával kapcsolatban.

Majd Bratianu folytatja beszédét és elmondja, hogy már a Balkán-háború idején megmondotta Németország képviselőinek, hogy ha a magyarok Erdélyi politikájáról nem tárgyalhatnak, nem hiszi, hogy a szövetség fen-

tartható lenne. Sőt amikor Maiorescutól a kormányt átvette, a királynak is megmondotta, hogy a változott viszonyok között a szerződést nem lehet végrehajtani.

— Mi Kelet Európában kulturális missziót töltünk be — fejezte be szavait Bratianu, — de túl minden kulturális misszió mindenekelőtt nemzetünk és államunk érdekeit kell szemelőtt tartanunk. El kell kerülnünk, hogy hazánk exploziók színhelye legyen, mert ezekből csak mások huznának hasznot, amint azt most Beszarábiában látjuk.

A beszéd után Bratianu zajosan ünnepelték hívei. Este kilenc órakor a Newyorkban bankett volt, ahol többen felköszöntötték az ősz államférfiut. Bratianu a következőket válaszolta:

— Nem sokat beszélni, hanem sokat látni jöttem Erdélybe. Romániát nem lehet izolált erővel kormányozni, amit a háborúval megszereztünk csak egyesült erővel tarthatjuk meg. Az etnografiai kisebbségek, amelyek az állam felépítésének munkájában részt vesznek, jogot nyernek arra, hogy itt megtalálják boldogulásukat. Csak később fogja megtudni a közvélemény, mit végeztünk a párisi konferencián. Apámtól egy jó mondatot tanultam: „Nagy elhatározásoknál, ahol az ész nem lát tisztán, hallgassunk a szívünkre.” Ennek a mondásnak sok haszát láttam. Az összes polgárok együttes munkájára appellálok és hiszem, hogy Erdély a nemzeti energiák új forrását nyitja meg.

Több felköszöntő után Bratianu elbucuzott tisztelőitől.

Einstein ünneplése a manchesteri egyetemen

„Az emberiség egyik legnagyobb zsenije”

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A párisi „L'Illustration” egy nagy vezércikket szentel Einstein relativitási elméletének. A cikk szerzője Charles Nordman, a párisi obszervatórium kitűnő igazgatója. Nordman hosszú hasábkoron keresztül népszerű modorban, a francia szellemet és nyelvet jellemző világossággal, meleg lelkesedés és nagy hozzáértéssel tárgyalja a kérdést.

A cikket megelőző bevezetés azt mondja, hogy Einstein elmélete még a világháborúnál is nagyobb esemény, tehát a történelem legnagyobb jelentőségű eseménye, amelyről még két-három évtized múlva is beszélni fognak, mikor a mai politikai és szociális viszonyok már régen feledésbe mentek.

Einstein, írja a „L'Illustration” kétségkívül egyike a legnagyobb zseniknek, akiket az emberi nem produkált (un des plus grand génies que le genre humain a produit.)

Manchesterből jelentik: Einstein tanár az itteni egyetemen előadást tartott a relativitás elméletéről. A tudóst ez alkalommal melegen megünnepelték. Az egyetem dísztermében ezernél többen voltak jelen a város előkelőségei közül, akik tüntető fogadtatásban részesítették Einsteint és feleségét. Dixon egyetemi tanár Einstein érdemeit nagy beszédben dicsőítette és azt mondta, hogy a relativitás felfedezőjének a neve a legnagyobb tudósok neve mellé fog sorakozni. Einstein sokkal többet tett a világ és az emberiség haladásáért, mint a legnagyobb államférfiak és hódítók.

Sir Henry Miers, az egyetem kancellárja (rektor) azután Einsteint az egyetem díszdoktorává proklamálta, hozzátéve, hogy a tudomány független a népek között folyó véres versengéstől. Manchester büszke rá, hogy megtisztelheti ezt a németországi tudóst. Az ünneplés után Einstein német nyelven megtartotta előadását.

— A galaci cionista kongresszus. Orománia cionistái tegnap fejezték be galaci kongresszusukat, amelyen a helyzet megvitatásával foglalkoztak. Érdekeik megvédését memorandumot terjesztettek a kormány elé. A kongresszuson résztvettek az erdélyi, beszarábiai és bukovinai cionista-szervezetek kiküldöttei.

Megsemmisítik a stájerországi népszavazási határozatot

A keresztényszocialisták akciója — Olaszország a népszavazás ellen — Kormányalakítási tervek

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Bécs, június 20. Az osztrák kormányváltást nem oldották meg ugyan, de már jelentős elhatározások történtek a csatlakozás kérdésében, ami a megoldást lényegesen meg fogja könnyíteni. A keresztényszocialista egyesülés pártvezetősége a gráci keresztényszocialista párt kiküldöttjei részvételével, dr. Seipel elnöklése mellett többórás tanácskozást tartott, amelyen a következő határozatot hozták:

A stájer keresztényszocialista tartománygyűlési párt Bécsben időző bizottsága, hosszú tanácskozások után, amelyeket illetékes bécsi személyiségekkel a pártvezetőség meghatalmazása alapján folytattak le, a stájer tartományi klubnak azt ajánlja, hogy

változtassa meg a népszavazásra hozott határozatát.

Ez a határozat nagyjelentőségű, mert a keresztényszocialista pártot a csatlakozási mozgalom ellen állítja sorompóba. A stájer tartománygyűlés tagjait különben hátfőre Grácban össze fogják hívni, hogy velük közöljék a bécsi határozatot. A jövő hét végén összeül a stájer tartománygyűlés, amelyen a párthatározat értelmében

a népszavazási határozatot megsemmisítik.

A június 1-én hozott tartománygyűlési határozat, amely a népszavazás mellett döntött, a keresztényszocialisták, a német parasztpártiak és a német nacionalisták többségi szavazata alapján jött létre. Csúpn a szociáldemokraták szavaztak a javaslat ellen. Mivel a szociáldemokraták a most összeülő tartományi gyűlésen szintén a népszavazás ellen fognak szavazni, a keresztényszocialistáknak többségük lesz és

a népszavazás megtartása mellett hozott határozatot parlamentárisan megsemmisíthetik.

A határozat megsemmisítése éppen egy héttel a népszavazás határideje előtt fog megtörténni.

A stájer népszavazás lezárásával, — legalábbis a kormánykörök ezt remélik, — a csatlakozási mozgalom súlyos csapás éri. Kétséges azonban, hogy a csatlakozási propagandát ez a fordulat tényleg megszünteti-e és kétséges az is, hogy a tartományi gyűlés határozata politikailag milyen hatással lesz. Egy azonban kétségtelen és ez az, hogy dr. Rintelen tartományi főnök és helyettese dr. Ahrer levonják a konzekvenciát és lemondanak állásukról.

A bécsi tanácskozásokon a stájer keresztényszocialista pártnak öt tagja vett részt. A tanácskozások lezárása előtt a gráci küldöttség több tagja

felkereste a bécsi olasz nagykövetet,

della Torreta grófot, aki tegnapelőtt érkezett vissza hosszabb tartózkodás után Rómából. A látogatás célja az volt, hogy az olasz nagykövettől megtudják, milyen magatartás tanúsít Olaszország a csatlakozási mozgalomban. Az a nyilatkozat, amelyet kaptak, nagy hatással volt a gráci küldöttségre. A határozatot mégse hozták egyértelműen, dr. Rintelen tartományi főnök és a küldöttség másik tagja a határozat ellen foglalt állást.

Nemsokára azonban ismeretessé vált az olasz kormány jegyzéke is, amely tudomására adja az osztrák kormány, hogy

Olaszország semmiesetre sem tűrheti a csatlakozási mozgalmat,

mert ez veszélyezteti Európa békéjét. Ez a jegyzék döntő befolyással volt a keresztényszocialista pártira.

A pártnak mai tanácskozásán a kormánykrisis nem került szóba. A keresztényszocialista párt holnapi ülésén fognak a kormánykrisis megoldásáról tárgyalni. A keresztényszocialista párt egy része a gráci határozat megsemmisítése után keresztényszocialista ki-

sebbségi kabinetet szeretne létrehozni. A kormány tagjai nagyjából azok maradnának, akik a jelenlegi kormánynak is tagjai. Változás annyiban lenne, hogy dr. Ramek, a jelenlegi belügyminiszter lenne a kancellár és

dr. Mayr, a jelenlegi kancellár a külügyminisztérium vezetését venné át.

Ramek utóda a keresztényszocialista Segur lenne.

Ez a kisebbségi kormány, mivel számolnia kellene a nagynémetek ellenzéki politikájára, csak úgy tudná az ügyeket vezetni, ha a szociáldemokrata párt jóindulatul támogatná a parlamentben. Az ilyen kormányt természetesen csak átmeneti kormánynak lehet tekinteni. Epen ezért már most gondolnak arra, hogy pártkormány helyett kizárólag szakemberekből szaktanácsadást kellene összeállítani.

Ujabb monarchista puccs kísért Magyarországon

Károly exkirályt Szent István napjára várják — A „Vossische Zeitung” teleplezesei

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Bécs, jun. 20. A „Vossische Zeitung” szenzációs cikke közöl bécsi tudósítója jelentése nyomán. A német lap bécsi tudósítója beavatott helyről arról értesül, hogy Károly exkirály ismét vissza akar térni Magyarországra. A trónfoglalási kísérlet ezuttal augusztus 20-án, Szent István napján lenne. Magyarországon a karlisták, Károly exkirály hívei már előkészületeket is tettek arra, hogy ez a monarchista puccs sikeresebb legyen, mint az előző volt.

Károly exkirálynak, mint ismeretes, rövidesen el kell hagynia Svájc területét. Arról volt szó, hogy a számtízött királyi család Spanyolországba költözik. Spanyolországból azonban megcafolják, hogy Károly a spanyol kormánynál letelepődése érdekében lépéseket tett volna. A berlini lap tudósítója ebből is azt a feltevést meríti, hogy Károly király nem gondol komolyan arra, hogy Magyarországtól távol eső területen telepedjék le. Nyilván azért, mert számol azzal, hogy ismét visszatérhet Magyarországra.

A bécsi tudósító arról is tud, hogy Magyarország a népszövetségbe való felvétele után kért a népszövetséget: idegen államok ne avatkozhassanak bele Magyarország belügyeibe. Magyarország a Habsburg-kérdést is belső ügynek tekinti és már előre biztosítani akarja magát arra, hogy Károly visszatérése esetén a kisantant esetleges akciójának elejét vegyék.

A „Vossische Zeitung” cikkét élénken tárgyalják az összes bécsi lapok. A legtöbb lap azt hiszi, hogy Magyarország még mindig nem mondott le a Habsburgokról. Az „Acht Uhr Blatt” viszont a „Vossische Zeitung” cikket koholmányként tartja, amelyet csak azért terjesztenek Károly ellenségei, hogy az exkirályt Magyarországon megfosszák tekintélyétől.

A francia lapok, noha még semmit sem tudtak a „Vossische Zeitung” szenzációs híréből, már sejtetik, hogy Károly hívei ismét puccsra készülnek. A francia lapok egyelőre Apponyi genfi utazásával kapcsolatban írnak Károly exkirály lappangó terveiről. Megállapítják, hogy Károly még mindig nem akar lemondani bizonyos uralkodói cselekedetéről, ennek bizonyítéka, hogy Apponyt, — mint egy tényleges uralkodót, — az aranygyapjas renddel tüntette ki. Annak a gyanujuknak adnak kifejezést, hogy Károly ismét megkísérli a trónrajutást. A szövetséges hatalmaknak — írják a francia lapok, — főleg a kisantantnak résen kell lennie.

Minden egyes megye legalább egy delegátust küldjön a kongresszusra! Minden zsidó fizesse be a sékelét!

PIS PUS

○ Két zseni járja most az idegent: Einstein, a tudós és Tagore a költő. Einstein a zsidó tudós, akinek fogadott hazája Németország volt. Amerika után most Angliában terjeszti tudományát, amely univerzális, mindenkié, de mégis a zsidó elme éle, találmányosága, átfogó ereje zsufolódik össze benne és a bengál Tagore a költő, akinek hazája az angol India, a misztikus Kelet mély és törpéngő filozófiáját, exotikus költészetét és keleti rajongását viszi szét a feldult Európában. E két idegen jár az idegen világban. A zsidó Einstein és a bengál Tagore napjaink e két legnagyobb zsenije, hogy idegen földeket megajándékozzanak a maguk mélyeség, kulturájával, tudásával, a tudomány, a költészet kinézetével. Rokonság van e két zseni vándorlásában. Mindkettő hazátlan, zsidó is, a bengál is. De mindkettő haza épül már és ha széthordták, elhittették teremtő szellemüket az idegen földeken, az idegen népek agyában és szívében, elfindul majd a két zseni otthonába, hazájába, amelynek talajából fogják szivni alkotó erejüket dus nedvet. Tagore egy éve járja az idegent, de már készül vissza a csodálatos indiai földre. Einstein, a zsidó két ezredéve bolyong az idegenben, de ő is megy már vissza az ősi földre. A bengál költő Bengáliába, a zsidó tudós Izraelbe.

*

(*) A ortodox rabbik voltak eddig a legcsökönyösebb ellenzői minden cionista akciónak és legintranszigensebb ellenfelei a cioni gondolatnak. Makacsul ragaszkodtak a mesebeli Messiáshoz, aki fehér szemű hátán fog megjelenni és magas fanatizmussal gyűlölte mindenkit, aki ebben szimbólumot és nem eljövendő események megnyitóját látta. Am a világtörténet a kemény rabbikat is meggyőzte arról, amiről a nép már előbb meg volt győződve: Cionnak munkával, áldozattal és szívóssággal való visszahódításáról. A litván rabbik szövetsége ez év június 9-én hozott határozata kimondja, hogy „véleménye szerint a Szentföld csak az egész zsidó nép közreműködésével építhető föl, hogy a Keren Hajjeszód, amely ezt az újjáépítést végrehajtja, nem lehet egyik vagy másik zsidó párt ügye.” Az ortodox rabbik tehát rájönnek, hogy Zsidóországot föl kell építeni, hogy tétlenül nem ülhetünk itt világ szegényére. Rájönnek, hogy az egész zsidóságnak össze kell fogni, hogy a haragosdi szerepét nem engedhetjük meg magunknak. Munkálkodni kell és ebből fakad majd — a megváltás. Legendás, csodás dolog lesz, ha a világ minden táján széjjelzört nép egy gondolatban egyesül és harmadszor visszatér régi honába. Ha csoda kell az ortodox rabbiknak, lesz csoda: az akarat csodatévése.

*

(—) Mi értjük Wilsont. Megértjük, amikor hallgat és akkor is, amikor panaszkodik. A New York Timesben olvassuk bus kesergőt arról, hogy ő nem értette meg Európát, viszont Európa még kevésbé értette meg őt. Igaza van Wilsonnak előszörban abban, hogy ő nem értette meg Európát. Illetve helyesebben ő értette Európát: az egyik Európát. Azt, amelyiket kimerítette, meggyőzte, felholtra marangolta a véres háború. Ennek az Európának forró vágát a béke után, ábitatát a békes alkotás kora után megértette Wilson és sovárgását bele tudta süríteni világhíres tiz-négy pontjába. Ebben a sovárgásban egységes volt akkor egész Európa. Az összeomlás pillanatában azonban két külön Erópa támadt: a győztes és a vesztes Európa. Ezek közül Wilson csak az előbbivel találkozott ezután. A győztesrel. Ezt már nem tudta megérteni. Az sem őt. Értellenül és idegenül állottak egymással szemben. A legyőzötttel nem is került össze. Wilson most panaszkodik a panaszában hátterében csak annak felismerése lehet, hogy már a jelenkor is elfelejtette őt, aki pedig azt hitte, hogy minden elkövetkező kor gyermeke könny nélkül fogja turni nevét és pontjait. Két év alig telt még el a Wilson neve, szerepe és elvei már is a távol múltnak elfelejtett emlékei. Ez valóban fájhat Wilson exil-nök, jelenleg védőügyvédnek, aki mindössze azt tudja a saját védelmére felhozni, hogy ő nem értette meg Európát, viszont Európa még kevésbé őt. De hiszen éppen ez szót amellet, hogy Wilson megérdemelte bukását. Benne a hiba, ha azt nem tudja megérteni. Mi azonban értjük.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddis-tókról! Adakezzatok a Tarbutra!

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség: 977
 Kiadóhivatal: 844
 Zs. N. Sz. 558

S. An-Ski

A japánosan hangzó név irdi pszeudonimje Salamon Rapaportnak, egy Amerikában élt fiatal írónak, akinek kitűnő irdi vendéjén felül gyűjtésenvedélye is volt: zsidó népmeséket gyűjtött, chaszid-mondákat, dalokat, melódiákat, zsinagógán kívül használt imákat, adomákat, közmondásokat, zsidó szokásokat, orvosságokat, babonákat. Senki annyi közvetlenséggel nem tudta megírni a zsidó nép mesebéli készségét, senki annyi poézist nem tudott — talán az egy S. L. Perezet kivéve — a költött mesékbe belevenni, mint a fiatal Salamon Rapaport. Mint munkás jött Amerikába, ahol nem sokára felismerte, hogy Amerika igazi talaja a folklore-nek, az új tudomány, amely az egyes nemzetek egyéni vonásait mutatja ki olyan tünetekben és megnyilatkozásokban, amelyek csak a nép kebelében találhatók fel, a nép poézisében, meséiben, imáiban, dhajáiban.

A fiatal költő minden szabad idejét ezek gyűjtésével töltötte, hogy azután otthon éjjel feldolgozza és hozzáférhetővé tegye a zsidóság széles rétegei számára. Amit a tekintetben nyújtott, örökéletű. Két-három évi munkálkodása után az irodalom adott neki existenciát úgy, hogy kiárólag ennek élhetett.

Meghalt. Az irdó után sok kézirat, sok gyűjtött anyag maradt fenn, ami zsidó folkloristák felhasználhatnak. De a derékbatörtött élet a munka elején volt, a munka kiépítését amerikai tisztelői vállalták. Elhatározták, hogy az irdó emléket megörökítik azzal, hogy a nevérol nagy amerikai zsidó történelmi és etnografiai társaságot létesítenek, amely programjába vette az összes amerikai zsidó vonatkozású történelmi és néprajzi emlékek gyűjtését, szortírozását és rendszerbe foglalását. E gyűjtemények rendszerése után zsidó történelmi és etnografiai muzeumot állítanak fel, ahová az anyagot áttekintéshez fogják elhelyezni. Később ki fogják terjeszteni a társaság hatáskörét a zsidó nyelvészetre, embertanra, zsidó színészetre és zenére.

Méltóbban nem is lehet áldozni egy nemzet kiváló fia emlékének. A németek Göthe-társasága, az angolok Shakespeare egyesülete és más népek különböző irodalmi társulatai csak egy-egy költő életére vonatkozó adatokat gyűjtik. S. An-Ski emléke a zsidó költészet forrásához vezet, a néphez.

Milyen meghatón szép gondolat ez az amerikaiaktól. Hinnünk kell, hogy a költészet, amit a háború Európában minden más szépség között legyilkolt, ott fog föltámadni, odadt, túl az Océánon.

Nyaralók figyelmébe. Előfizetőink kívánságára lapunkat nyári tartózkodási helyükre elküldjük. Kérjük a lakásváltozást és pontos címet közölni. A nyaraló időnyre külön is elfogadunk előfizetéseket havi 40 lel előfizetési díj ellenében. **„Uj Kelet” kiadóhivatala**
 Cluj, Szentlélek-utca 1/a.

Megalakult a „Geulath achuzaszövetkezet”. Nagy érdeklődés mellett alakult meg vasárnap délután Kolozsváron a „Geulath achuzaszövetkezet” a neolog zsidó iskola termében. Igazgatókká Grün Lázárt, Salamon Mórt, dr. Szarvas Jakabot, Paneth Hermann és Farkas Miksát választották meg. A szövetkezet célja, hogy tagjai részére a Palesztinába való kivándorlást elősegítse azzal, hogy a Zs. N. A.-tól földet szerez számukra örökéletbe. A szövetkezet más kereskedelmi üzletekkel is foglalkozik. A szövetkezet megkezdte működését és újabb tagokat is felvesz. Jelentkezni lehet Paneth Hermannál Görögtemplom-utca 16. sz. alatt. Beiratkozási díj 200 lel, havi tagsági díj 50 lel.

Jorga ünneplése. Bukarestből jelemtik, hogy tegnap folyt le az Athenumban Jorga 50 éves születésnapjának ünnepe. A tudós tanárt és politikust hívták nagy ovációval és virágcsóval fogadták. Üdvözlő beszédet intézett hozzá Hanes tanítványai nevében, Livrescu a művészek képviselőjében, Bujor, mint a jassii egyetem kiküldötte, továbbá Stefan Simon, az Atheneum, A. Popescu az újságírók egyesülete részéről. Majd a politikások üdvözlötték a jubilánst. Vajda Sándor Erdély üdvözlését tolmácsolta, Lupu a politikai barátok jókívánságait fejezte ki, Petrescu a klérus áldását adta át. Végül Notara alkalmi verset szavalt. Jorga az üdvözlésekre meghatottan válaszolt és különösen azoknak üdvözlését köszönte meg, akik a haza érdekében kifejtett munkáját emelték ki. Az ifjú generációt — mondotta Jorga — munkára kell nevelni, nehogy az ő és tudós társai munkája hiábavalónak bizonyuljon.

Beiratások a Tarbut Országos Zsidó Iskola Egyesület gimnáziumaiba. A Tarbut Igazgatósága közli: A beiratkozásokat a gimnázium I. osztályaiba tegnap megkezdtek. A további beiratkozások az I. osztályba június hó 22—24-ig, II.—VIII. osztályokba e hó 27-től 30-ig bezárólag minden délután 3—5-ig folytatódnak. Kérnek a szülők, hogy a beiratkozásokhoz az eddigi kommünikékben közzölt okmányokkal felszerelve jelenjenek meg gyermekeikkel.

Románia hét kilométeres filmen. Bukarestből írják: Blank Aristide, hogy Romániát az Egyesült Államokban ismertté tegye amerikai filmoperatört hozott Romániába, aki az országot már beutazta és mindenütt felvette a legjellemzőbb látványokat. A film hét kilométer hosszú és a legübb képet nyújtja Nagyrománia összes területeiről, a népi szokásokról, iparról, kereskedelemről. A filmet egyszerre háromszáz amerikai városban fogják vetíteni hat hónapon keresztül, naponta tíz percig.

Zangwill a magyarországi antiszemizmussal szemben. A londoni „Zeit” közli, hogy a magyar békeegyesület meghívta Zangwillt 25 éves jubileumi ünnepségére. Zangwill a meghívást visszautasította, okul hozván fel azt a harcot, melyet magyarországon az antiszemita folytatnak a zsidóság ellen. Zangwill megelégekzik arról, hogy milyen rendkívül jól bántak a zsidókkal s hogy ezáltal a magyarok mennyi külföldi barátokra tettek szert. Végül lord Reading érdemeire utal, aki élő példája annak, hogy milyen teljesítményekre képesek a zsidók, ha jól bántanak velük.

Letartóztatott ügyök. Weisz Gyula Széchenyi-tér 37. szám alatt lakó kereskedő néhány héttel ezelőtt megbizta Berkovics Márton Téglygyár-utcai ügynököt, hogy vásároljon részére tizenöt ezer leiert arut. Berkovics átvette Weisztól az összeget és azt mondta, hogy vidékre utazik az áru beszerzésére. Berkovics csakugyan elutazott, de Nagyvárad és Magyarlápón elkártyázta a pénzt. Weisz feljelentésére Rosenfeld detektív elutazott Berkovics után és letartóztatatta. A tizenöt ezer leiből azonban már csak kétezer leit kapott Weisz vissza. Berkovicsot átkísérték a kolozsvári ügyészségre.

Elfogták az aradi ékszer rablókat. Megirtuk annakidején, hogy Aradon ugyanolyan körülmények között mint a kolozsvári Fenyő-féle betörés alkalmával két aradi ékszerüzletbe betörték és több százezer leier értékű ékszer elraboltak, most Aradról azt jelemtik, hogy a rendőri nyomozás sikerrel járt, amennyiben nemcsak a betörőt, de az orgazdát is elfogták. A betörést Lázár János követte el egyedül, vallomása szerint Darvas Sándor aradi ékszerész felbujtására, akit a rendőrség szintén őrizetbe vett. A vizsgálat során aztan letartóztatott Brandeis J. Dávid aradi ékszergyárost is, aki ellen szintén gyanu merült fel. Lázár a fogházból levelet irt Kovács Andrásy-téri ékszerésznek is. A levél a rendőrség kezére került, házkutatást tartottak Kovácsnál és mivel több lopott ékszer találtak a lakásán, őt is rendőrségi fogdába szállították. A nyomozást folytatják.

Országos szocialista kongresszus. Ploestiből táviratozzák: Tegnap kezdődött meg Ploestiben a második szocialista-kongresszus Dunareanu elnöklete alatt. Beszarábián kívül az összes tartományok képviselve voltak. Erdély nevében Bartalis János, a Bánát nevében Gabriel, Bukovina nevében pedig Dán üdvözlötték a kongresszust. Pistinger és Csizsér tiltakozó iratot olvas fel a letartóztatott és börtönben sanyargatott kommunisták miatt. Ugyanezt magyar nyelven dr. Román Valér is felolvassa. Serban Voineu kifejti a szocialista párt programját. Kikelt a kapitalizmus ellen, mely oka a világháborúnak és az azt követő nyomorúságnak. A kapitalizmus össze fog roskadni és a hatalmat, ha kell erővel is, a proletáriátus veszi kezébe. Oroszországban az egész hatalom a proletáriátus kezében van, de azért mégis rosszabb a helyzet mint a háboru előtt. Örvakodni kell az orosz módszertől. Horoneanu azt mondja, hogy átmeneti korszakot élünk, de eljön az idő, amikor a proletáriátus megmutatja erejét a világnak. Dr. Román Valér az erdélyi parasztság szomorú helyzetét ecseteli. Fiuera és Jumanca felszólalása után hozzákezdenek a napirend II. pontjának tárgyalásához, mely a parasztság megszervezésére vonatkozik. Errevonatkozólag Csizsér pontosan kidolgozott javaslatot terjeszt elő. A tárgyalásokat folytatják. (Damian.)

Hölzöt elítélték. A halberstadti esküdszék tegnap ítélezett Hölz, az ismert kommunistavezér ügyében, akit 13 esztendő fegyházra ítélt. Hölzről ismeretes, hogy a Ruhrvidéken két izben is magához ragadta a hatalmat, sarcot vetett kt gazdag emberekre, eilenséges lapok nyomdait leromboltatta és csapa-taival összeütöközött a Reichswehr katonáival is. Csehországba menekült, majd ismét visszavért Németországba. Ezalkalommal elfogták és most ítéltékzék felette.

Uj adók az 1920-ban vásárolt áruk és ingatlanok után. Bukarestből jelemtik, hogy a pénzügyminiszter legutóbbi rendeletet adott ki, amely szerint mindazok a kereskedők és magánosok, akik az 1920. évben 500 ezer leinél magasabb összegért arut vagy ingatlant adtak el, vagy vásároltak, a vételről vagy eladásról pontos nyilatkozatot adjanak az illetékes hatóságoknak. A nyilatkozatokat június 30 áig kell benyújtani, hogy a megfelelő adókat kivethessék. Akik a bejelentést idejében nem teljesítik, a rájuk eső adó ötven százalékat és külön tízezer lei pénzbüntetést fognak fizetni.

Házasság. Janovitz Ferenc, Spáring Olga f. hó 21 én Kőváralján házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Teszler Henrik Felsővisó, eljegyezte Krémer Veronkát Kissármásról. (Minden külön értesítés helyett.)

Két gyilkossággal vádolnak egy kolozsvári szülésznt. A kolozsvári ügyészség rendelkezése Gethe rendőrkapitány és Parényi detektív tegnap letartóztatta Kovács Lőrincé Alkony-utca 13. szám alatt lakó szülésznt, akit két gyilkossággal vádolnak. Az előzetes nyomozás megállapítása szerint, Kovácsné tiltott műtét beavatkozást végzett C. Juliska cseiedleányon, aki gyermekét a ház kertjében elásta. Ezenkívül megoperálta K. Györgynét és eközben olyan súlyos belső sérüléseket okozott, hogy az asszony néhány nap múlva meghalt. A rendőrség kihallgatta C. Juliskát, aki beismerlte, hogy ő ásta el gyermekét és terhelő vallomást tett Kovácsné ellen. A vizsgálat még tart.

Rendőrségi hírek. Gyenge Erzsike Kötő u. 2. sz. lakos bejelentette a rendőrségen hogy négyszáz leit elloptak tőle. — Budei Márton Galamb-utca 25. számú lakos kétszáz leies lopásról tett bejelentést. — Szilvai Sándorné Oloska-utca 5. számú lakostól kétszáz leit loptak el. — Horhesi György Calea Victoriei 87. számú lakostól meg nem állapított értékű tárgyakat loptak el.

* Igazi mestermű, ahogyan Czinknél ruhát festenek és tisztítanak. Gyár: Kolozsvár, Dózsma-u. 7. (1205)

Kolozsvári Művelt Társalgó levelekben. (Második levél.) Kedves Ilonka, nagyon fájdalmasan érintett, hogy jóbarátunknak maga azzal vetett véget, hogy ma reggel már nem fogadta a köszöntésemet. Igyekeztem magamban a kétségtelenül kellemetlen előzmény minden kis részletét visszaidézni.

Hát így történt. Mi már több hónapja igen jó barátságban voltunk egymással, sokat jártunk utcán, sétatérén együtt és közben megismerkedtem, sőt összebarátkoztam egész családjával is. Néhány nappal ezelőtt sétaközben — emlékezzék vissza — így szólt hozzám:

— Vasárnap zsurt rendezünk, nagyon szeretném, ha magát is vendégül láthatnám.

Minden habozás nélkül válaszoltam:

— Ha ez a kívánsága, úgy be is fog teljesülni.

Őszinte meglepetésemre maga ekkor az alanti párbeszéd lavináját indította meg:

— A baj ott van, hogy mi még nem ismerjük egymást hivatalosan...

— Hivatalosan?! Hiszen nem vagyok nagykövet, akit előbb az udvarnál akkreditálni kell.

— De maga nem jöhet először úgy hozzá, hogy még ne lett volna nálunk.

— Már pedig fizikai törvény szerint csak úgy mehetek először oda, ha még soha sem voltam ott.

— A fizikai törvény szerint igaza lehet, de az etikett törvényei nekem adnak igazat.

— Mit mondanak ezek a törvények?

— Hogy előbb Staatsvizitet kell tennie 11 és 12 óra között.

Még megkérdeztem magától, hogy ez a furcsa nevű vizit az angol etikett szerint jár-e, mire maga igennel válaszolt. Mikor elváltunk, összeszedtem jónevelésem összes maradványait, visszemlékeztem arra, hogy az angolok este hat órakor ebédelnek, tehát teljesen rendjén van hogy csak éjjel tizenegy után érkeznek vizitálni.

Éjjeli tizenegykor tehát én pihyesen zsakettbe és kocsiba vágtam magam, elhajtattam magukhoz és becsengettem. Micsoda riadalom, futkosás támadt! Detektívdramába illő szalagját hiányzó ruhadarabok után. Nem részletezem és nem színezem az esetet: nem fogadtak a legbarátságosabban. Akkor azt gondoltam, hogy ez az angol hidegség hozzátartozik ehhez az exotikus vizithez.

Másnap egy jó barátom felvilágosított, micsoda buklovást követtem el. A Staatsvizitet szentiate hétköznap délelőtt kell tenni. Amit or minden becsületes férfi az irodában dolgozik és minden rendes háziasszony a konyhában foglalkozik. Látja ilyen hajba sodort azzal, hogy a látszatot keltette benne, mintha maguk a mai modern élet szerint élnének. Ami pedig ötven év előtt előkelőség és modernség volt, ez ma ócska komikus furcsaság.

És így történt, hogy hivatalosan is meg akartunk ismerkedni és most sehogysem ismerjük már egymást. Amit ószintén fájlatva vagyok továbbra is félhivatalos tisztelője (d. s.)

* **Iskolai előjegyzés.** A congr. izr. népiskolában C. Reg. Ferdinand 52. (v. Ferencz József-ut) az 1921/22. tanévre az előjegyzések e hó 22-én kezdődnek. Előjegyzéseket elfogad az iskola igazgatósága Teleky u. 3. szám.

* **Dr. Jónás Imre ügyvédi irodáját** a Hegedűs Sándor-utca 11. szám alatt megnyitotta.

* **Az alcószopori izr. hitközség elemi iskolájához** 15 gyermekhez okleveles tanító kerestetik, ki chimis, rasché és román nyelvet tanítana. Fizetés évi 5000— lei es teljes ellátás. Az állás szeptember 1-én elfoglalható. Winkler Mór iskolaszéki elnök.

* **Ismét kapható** Földes világhírű Margit krémje (szappan, puder, mely pár nap alatt üdév, szép, rozsdás, simává teszi az arcot. Elküldési szept. májfolót, minden borbajt. Zsírtalan, ártalmatlan, régtől szépi. Kapható mindentől).

Litografia SZIDON Lugos vezérképviselést Erdély részére Szilágyi Ferencz, Cluj, Piata Unirei 24. Telefon 608.

SPORT

Kolozsvár kerület bajnoka a Haggibbor lett

A CFR győzelme a KAC felett — Az Univerzitatea kettős győzelme Marosvásárhelyen — A Victoria megszaktotta a mérkőzést Temesváron.

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az esős idő ellenére mintegy hatezer főnyi közönség helyezkedett el vasárnap délután a sporttéren, hogy szemtanúja lehessen az MTK—Haggibbor ligadöntő mérkőzésnek.

A döntő mérkőzést és Kolozsvár kerületének ligabajnokságát a Haggibbor csapata nyerte. Győzelme fölényes és megérdemelt volt. Játékosai a mérkőzés fontosságának tudatában szívvel és lélekkel küzdöttek az utolsó percig. A Haggibbor csapata e győzelmével bebizonyította, hogy Erdély jelenleg legjobb csapata. A mérkőzés lefolyása:

A Haggibbor támadásával kezdődik a mérkőzés. Csatárai egymásután vezetik a szebbnél-szebb támadásokat a jól védett MTK kapu ellen. Az MTK támadásai veszélytelenebbek. A negyvenharmadik percben Bernát Pollákhöz passzol, ez gyönyörűen szökteti Reményit, aki lapos saroklövessel megszerzi a győztes gólt. Félidő 1:0. Szünet után az MTK próbálkozik kiegyenlíteni. Tizenöt perces sikertelen ostrom után teljesen visszaesett. A Haggibbor a mérkőzés további folyamán állandó fölényrel játszik. Csatárai három biztos gólhelyzetet hagynak kihasználatlanul. Közben a bírő a 15. percben kiállítja Farkas jobbszélsőt. A bírői tisztet Winkle kitérően töltötte be.

CFR—KAC 3:1 (1:0) Bírő: Adorján. A CFR lekesea, a KAC elbizakodottan és kényelmesen játszott. A CFR lelkes játéka után megérdemeitlen győzött.

Univerzitatea—MAC Marosvásárhely 3:1. Bírő: Konc. Az egyetemi csapat szép játékot nyújtott.

Victoria—Unirea (Temesvár) 4:1.

TAC—Aradi TE. 4:1.

A hétfői mérkőzések:

MTK—KAC. 2:1 (0:1). Bírő: Stotter Aladar. A KAC első támadása a kalmával Schulz révén éri el egyetlen gólját. Bár továbbra is fölényben vannak, újabb eredményt nem képesek elérni. Félidő után az MTK támad. Egy szabadrugásuk Welsér kezét érinti a tizenhatoson belül. Az ezzel járó tizenegyesel az MTK kiegyenlít. A KAC elkeseredetten támad, de beiszerezése üdözi. A 34-ik percben Deutsch-Simi lefut, beadását Lustig góba továbbítja és ezzel megnyeri csapatának a mérkőzést.

Haggibbor—CFR. 4:1. (2:1). Bírő: Winkle. A Haggibbor állandó fölényrel játszik. Csatársoruk gyönyörű összejárákkal könnyedén éri el a gólokat. A CFR egyetlen gólja Sugár könnyelműsége folytán kerül hálába. A minden tekintetben kitérően sikerült körmérkőzés rendezésének sok fáradsággal járó munkáját Jacobi Ernő, a Haggibbor kitérő intőzője és Winkle István, a KAC kiváló vezetőembere végezte nagy körültekintéssel és alapos szakismerettel.

Univerzitatea—MTE Marosvásárhely 1:0. A Victoria Temesváron 16 pernyi játék után levonult a pályáról. Markovics bírő fejelemzetlenül játékkért ki akarta állítani Berlányit, mire az egész csapat elhagyta a pályát. A közönség beavatkozása után a Victoria hajlandó lett volna folytatni a játékot, de ekkor már a bírő nem vezette tovább mérkőzést.

Nagyváradon a NAC 3:2-re győzte le rivalisát, a Törekvést.

Kadima—MTE (1:0). A román pünkösdi első napján tartotta meg bemutató mérkőzését a marosvásárhelyi zsidó sportegylet, a Kadima. Ellenfele az MTE volt. A mérkőzést az MTE kezdi és az egész félidőben állandó fölényben van. A Kadima néhány szép lefutást csinál. A második félidő harmincötödik percben

Szásznak, az MTE jobbszélsőjének szép beadásából Cintaller center gólt lő a Kadima kapujába. A Kadima nagy ambícióval játszott, de tréninghiánya erősen érzett. Felállítás a következő volt:

Weintraub, Salamon II, Dávid, Heimann, Sajovics, Katzer, Árvai, Alsó II, Farkas, Alsó III, Bernát. A mérkőzést dr. Bükkösi György vezette.

MAC—Kadima (4:0). A marosvásárhelyi cionisták fiatal csapata másnap a MAC-al mérkőzött. Félidő 2:0. A második félidőben a MAC még két góllal gyarapítja sikerét. A Kadima három ifjusági emberrel játszott. A bírői tisztet Szöllösi János látta el.

Készüljete a XII-ik kongresszusra! Minden zsidó fizesse be a sékelét!

KOZGAZDASAG

A vas és fémárak vámjának emelése. Több ízben írtunk arról, hogy június elsején felemelt vámok léptek életbe a behozott vas és fémárak után. Az új vámoknak erősen védővám jellegük van és kétségtelenül jelentősen megdrágítják a helyi piacot. Az új vámokat itt közöljük, zárójelben feltüntetvén az eddigi vámtételt: hengervas 26'25 lei (25), sinek 43'75 (25), bádóg 2 mm-ig 65 (35), drót 0'5 mm-ig 315 (90), drót 0'5—1'1/2 mm-ig 240 (75), drót 1'1/2 mm-en felül 150— (60), kábel és drótkötél 200— (100), drótszövet és szita 435— (125), szög 1'1/2—3 mm-ig 315— (90), szög 1'1/2 mm-ig 480— (120), patkó 360— (80), közönséges lakatok 1250— (250), reszelők 35 mm-ig 405— (135), fűrészek 700 (200), kések 2000— (400).

Bauxitércet fedeztek föl Magyarországon. Budapestről jelentik: A magyar szakemberek által a Bakony környékén folytatott vizsgálatások és kutatások folytán bebizonyosodott, hogy olyan bauxitércet fedeztek fel, amelynek érces vastagsága és minősége felülmúlja a külföld bármely bauxitércét vagy ezzel legalábbis egyenrangú. Ezankívül a bakonyi bauxitérnek az az előnye is meglesz, hogy folytatlagos, egységesen összefüggő telepeket alkot, míg a francia és dalmáciai bauxittelepek elszórtan fekszenek. A telep csak néhány kilométerre van a veszprém—devecseri vonaltól és a vasutállomástól, elszállítására nem okoz nagyobb nehézséget. Tekintettel a bauxit ércből való alumíniumtermelésre, amely fém a modern iparban egyre fontosabb szerephez jut, a magyar szakemberek nagy reményt fűznek a magyar bauxit kitermelésére.

Valutapiac:

Bécs, jun. 20. Lei 1072'1/2, dollár 698, belga frank —, francia frank 5705—, svájci frank 118'1/2, holland forint 282'1/2, dán korona 120'1/2, jugoszláv korona 1910—, norvég korona 99'1/2, svéd korona 156'20, szokol 971—, leva 725—, lira 3520—, marka 1015—, lengyel marka 46'1/4, font sterling 2685—, rubel —, magyar korona 289'1/2.

Prága, jun. 20. Lei 109'1/2, dinár 200—, marka 104—, leva 73—, svájci frank 1'21—, norvég korona 1049—, dán korona 1259'1/2, svéd korona 1824'1/2, lira 362—, francia frank 588—, font sterling 271'1/2, dollár 70'1/2, osztr. kor. 1007'1/2, holland forint 2407—, lengyel marka 457'1/2.

Zürich, jun. 20. Bukarest 915—, Berlin 852'1/2, Amsterdam 195'80, Newyork 586—, London 2228—, Paris 4325—, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága 101'80, Stockholm 132'20, Krisztília 85'80, Madrid —, Prága 815—, Budapest 285—, Zágráb 400—, Varsó 43—, Bécs 120—.

Budapest, jun. 20. Lei 375—385, font ster. 900—930, leva —, dollár 235—245, francia frank 2030—2050, marka 350—360, lira 1220—1250, osztr. kor. 34—36, rubel 52—54, svájci frank 4125—4225, szokol 340—350, dinár 640—650, lengyel marka 17—19.

ZSÁK ÉS PONYVA

mindennemű célokra — köcsönbe is — kapha : **ALBALA IZSÓ TEMESVÁRI.** P Traian 2, Sürgöncim Albalá, Timisiora-Fabrik.

SHINHAZ

Magyar Színház heti műsor:

Szerda: Az apám felesége. (Kisasszony anyám.)
 Ujdonság 2. sz. Rendes helyárral.
 Csütörtök: Tosca. Medek Anna és Székelyhidú Ferenc
 f. léptével, Premióre-helyárral.
 Péntek: Az apám felesége. (Kisasszony anyám.)
 Szombat: Kék róka. Új betanulással s új szerep-
 osztással Berky Lili vendégjátékával. Ren-
 des helyárral.

**Medek Anna és Székelyhidú Fe-
 renc vendégfellépésel.** Két estén léptek
 fel a budapesti opera kft. tagjai, Medek
 Anna és Székelyhidú Ferenc, a kolozsvári Ma-
 gyar Színházban. Szombaton este a Faust,
 hétfőn este pedig az Alarcosbál került színre.
 Mindkét előadásról a legteljesebb elismerés
 hangján lehet csak megemlékezni. A két ven-
 dégművész teljesen beváltotta a hozzájukfűzött
 várakozást. Mindketten kellő diszpozícióval,
 nagyszerű hanganyaguk teljes érvényesítésével
 nyújtottak igaz művészi élvezetet s őszinte és
 meleg ünneplésre ragadtatták a zsúfolt házak
 közönségét. Az előadás is jobb volt a szokott-
 nál, a két vendég művésze és stílusa vitte
 magával az egész ensemblet. Bretánt és Sus-
 neket külön is fel kell említeni. A budapesti
 művészek továbbfolytatják erdélyi körutjukat
 és szombat este Marosvásárhelyen a Kulturpa-
 lotban gazdag program keretében koncerteznek.

**Pongrácz Ádám növendékeinek
 hangversenye.** Vasárnap este mutatta be
 hívós műsor keretében Pongrácz Ádám tizen-
 három tehetséges növendéke zenei készségét
 és tudását. A műsort Pogrányi Gézáne nyi-
 totta meg és az előadott Beethoven szonátá-
 val fejlett technikáról tett tanúságot. Kovács
 Ilonka Mozart Pastoralejával igen jeles képes-
 ségi zongoristának bizonyult. Figyelemreméltó
 tehetség László Margit, aki egy Chopin balla-
 dával aratott megérdemelt sikert, továbbá Klein
 Olga, Hámos Lolly, Léb Regina, Nierenfeld
 Szeréna, Schwartz Piroska, Deutsch Annuska
 és Deutsch Kató, akik előbbrehaladottabb
 fokon tehetségükkel és technikájukkal érde-
 meltek meg a tapsokat. Külön meg kell emlí-
 teni Antal Istvánt, Diviaczky Erzsit és Wald
 Renét, akik fiatal koruk ellenére komoly el-
 mélyedéssel és meglepő technikával adták elő
 műsorszámukat.

A színházi iroda hírei:

Tosca* Székelyhidúval és Medekkel. A rendkívüli
 érdeklődésre való tekintettel, amellyel a közönség Me-
 dek Anna és Székelyhidú fellépéseit fogadta, az igaz-
 gatósg a heti műsor megváltoztatásával még egy este-
 rére nyerte meg a kiváló művészeket. Így tehát csütör-
 tőken este a Puccini „Tosca”-ja fog színrekerülni. Me-
 dek Annával a címszerepben és Székelyhidúval Cava-
 radossi szerepben. Ezt az előadást is premióre-hely-
 árral tartják meg. — „Apám felesége” (Kisasszony
 anyám.) Csak a téli idény kelles közepén volt olyan
 fagas érdeklődés egy-egy szenzációs ujdonság iránt ta-
 pasztható, s minő most az „Apám felesége”-t megle-
 lözi. A szerdai második s a pénteki harmadik előadásra
 is tömegesen váltják már a jegyeket.

A mozgó műsora:

Apolló-mozgóban szerda, csütörtök a nagyszerű
 kalandfilm, Barrabas ötödik és befejező része: „Ité-
 let.” — Egyetem-mozgó, szerdán még a diadalmas
 Cezarina filmkolosszus negyedik fejezet: „Macombe afrikai
 király országában”, csütörtök, péntek, szombat, Cezari-
 na ötödik és egyik legérdekesebb, csapongó fantáziá-
 val megalkotott része: „Ophir, az ötezeréves város.” —
 Uránia-mozgóban szerdán még a „Frou-Frou,” kiváló
 olasz társadalmi dráma, főszerepben Francisca Bertini-
 vel. Csütörtök, pénteken, nagy Gaumont szenzáció,
 „Egy csavargó regénye”, kalandörtörténet.

Pályázat

A máramaroszigeti ort. izr. hitköztég egy kellő
 zenei képzettséggel bíró tenoristát keres azonnalra.
 Fizetés megegyezés szerint.
 Irodai munkára alkalmasak előnyben részesülnek.
 Ajánlatok alulírott címre küldendők.
 Sighetul-Marmatie, 1921. június 16.

Joszovits Lipót
 hitközségi elnök.

2003-I.

Ülvevelek láttaozását és bármely más bukaresti meg-
 bízást vállaltunk. Allandó megbízható kár-
 szolgálatot tartunk. — „REGLAMA” Főter 4. I. emelet

Restaurant Bihor étterem (volt Lloyd)

ujjonnan átalakított téllekerhelyisége GRÓSZ FARKAS és STEIER
 DÁVID vezetése alatt 300 személyre berendezve MEGNYILT!
 LAKODALMAK és BANKETTEK rendezését jutányosan vállaljuk
 ORADEA-MARE (NAGYPIAC TÉR)
 אונטר דער לייטונג פון מר גרש פארקאס און שטייער
 דאס שטח פון ש'ב בקדול ראסנאלאנסא תחת דגל הדין מוה'ר רוקח צבי דושינסקי שליט"א

Az Apolló-variété ma teljesen új műsort
 mutat be. Az új műsor keretében színre kerül „A hű
 menyasszony” című bohózat Jaulus Morini rendezésé-
 vel. A címszerep Szabó Józsa játssa. Elsőrendű sze-
 repeket játszanak még Jaulus, Bácskay, Szilágyi, Papir
 és Radó Janka. Rövid ideig dolgozik még Taftani a
 csoda attrakció. Jaulus, Bácskay, Tayol, Ionescu, Crean-
 gan, Szilágyi, Papir, Szabó Józsa, Lissy Blanche és az
 összes tagok teljesen új szülő műsorról lépnek fel. A
 műsor kiemelkedő száma még a „De Juchiriat” című
 román bohózat Tayol, Tayolné, Ionescu, Ionescuné és
 Creangan felléptével.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
 Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
 Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. t.
 Szerkesztőség: Calea Reu. Fordinaad (volt Ferenc József-ut) 49.
 Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

Befőttes- és uborkás- üvegek megérkeztek

prima minőségben — sokkonként
 negyvenöt leiert kaphatók
 Táblaüveg — Ablaktapasz
 Kristályfehér porcellánárak
 Üvegáruk — Wilhelmsburgi
 kőedény — Keretlecek

waggontételben is kaphatók
Komlós Testvéreknel
 ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD

MILLIÓS légyapapir,

befűző pergament és
 befűző spárga kapható

Erdélyi Simon

papir-, rövid- s norinabergli
 áru nagykereskedésében.

Cluj, tr. Regina Mari a 37.

Világvárosi mintára, pazar fényel, — ujonnan berendezett étterem és falatozó Nagyváradon,

a Metropol. volt Sas-szálloda épületében Just Nissen
 és Mandl Simon vezetése alatt a napokban megnyit
 Elsőrendű konyha. — Finom falatok. — Figyelmes
 kiszolgálás. — Szolid árak. — Frissen csapolt sör

Legelőcsőbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
 Telefon 71 Interurban

Allandó nagy készletek fehér, kristály,
 üveg, karlsbaldi porcellán, diszmű- és
 konyhaberendezési cikkekkel.

Hölgyek figyelmébe!

Legújabb divatu bukaresti, párisi és bécsi minták szerint

műhímezés
 damburrozás
 gépajurozás
 gouvrirozás
 plissirozás

gyorsan és szépen készül a műhímző és gouvrirozó szalonban

Unió-utca 15. Emelet

1-a fehér koronadugót és parafadugót

minden kivételben eredeti gyári árban szállít
KERTÉSZ EMIL bizományi irodája
 ORADEA-MARE 1047-I
 Str. Alexandri (volt Teleky-utca) 34. szám
 KARL SIMON Kősterlei (Csehország) parafa-
 művek vezérképviselete és bizományi ikerata

NYÁRI UJDONSÁGOK

békebeli minőségben megér-
 keztek **Neumann M. céghez**
 férfi-, fiu- és leányka-ruha
 áruháza Cluj, 15 (Kolozsvár)
 Piata Unirii 14. Telefon 431

„METROPOL”-ban Caffe-restaurant

Externa nemzetközi szállítási és vámolási vállalat

Központ: Oradea-Mare. 1925
 Filékek: Biharpüspöki, — Bihar-
 keresztes, — Nagyszalonta,
 Kötégyán, Halmi

Nemzetközi transportok. Allandó gyűjtőwaggo-
 nok Wienből, Budapestról és a külföld nagyobb
 városaiból. — Allandó belsőid gyűjtőforgalom.
 Sürgőnycim: „EXTERNA” — Oradea-Mare

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vastagabb betűvel 2 lel. Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Jobb, vallásos családból való 25 éves volt talmudista benősné jobb családhoz. — Leveleket teljes címmel, lehetőleg fényképpel „komoly” jellegre a kiadóhivatalba címezendők.

Fogtechnikus állást keres, szerény igényekkel. Cím: Feldheim Ferenc, Margitta. 2015-1

Két intelligens fiatalember butorozott szobát, esetleg két ágyat keres. Cím: Gombos-nyomda, Minorita-utca.

Egy kis 8-as cséplőgarnitúra szilajattal, fűrészszel, löherfejtővel fecskeendővel teljesen üzemi képes állapotban eladó. **Ára 30.000 lel.** Értekezhetni Mindszent Salamon cégnél, Zsibó.

Egy üzlet a város főforgalmu helyén, esetleg házzal együtt is azonnal eladó. Értekezhetni Európa kávéházban.

Eladó egy Hoffer-téle 3 éves, jókarban levő, üzemi képes cséplőgarnitúra. — Értekezhetni Olajgyár, Szamosujvár.

Jókarban levő komplett kávéházi berendezés eladó Bővebbet Klein Mór, Nagyenyed. 1173-1

Tetőfedő pala kapható kicsinyben és nagyban — Gülök Mór fakereskedőnél, Alsószopor. 2014-1

Likőr- és cukorgyár mérlegképes könyvelőt keres, ki az amerikai módszerben járta. — Ajánlatok igények megjelölésével Braunz Dávid Targu-Mures — címre kéretnek.

Talp és bocskor! Allandó nagy készlet kifüggesztésű gyári készletű, előszálta talp 45-50 leles árban kg-ként, ugyanígy elrendelt bocskor kapható egészben és felvágva, — Kicsinyben és nagyban. **Sámson Haub borsgyárában** Gyulagyár-utca 1. Gyorsá uraktér átelonében. 1009 Telefon-szám: 886 — és — 887

Uj burgonyát szállít Reiter Frigyes Temesvár, Seudier-tér 2 szám

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 28. Nemesi közeli szállítást vállal. — Rendszeres gyűjtő- és waggonforgalom a külföld, valamint a belföld minden irányból és irányába. — Fuvardíjviszterítési és felülvizsgálati irada.

Sárga kocsi kocsikoncs gépszár, szappan és mindenféle műanyagolajok vagon-tételeiben kapható „MERCUR” vegyigyár Cluj, Kriza-u. 4

Héber gyorsírási tankönyve Hasztenografja Hávrit. — Megrendelhető a Zs. N. Sz. könyvosztályában. — Ára 30 lel

Ha gyermekét elegánsan és olcsón akarja öltöztetni, úgy szükségét kizárólag **ADLER** gyermekruha- és sapka-gyári raktárában, Str. Julia Maniu 5., eszközölje

Balancmérleg hitelesítve 1940 kg 2 5 10 Lei 280.— 300.— 350.— **Páncélduivlakat** 1 dzt Lei 85 45 55 65 75 HEB. 80.— 90.— 120.— 160.— 200.— postán, franco utánvétellel **Stern vaskereskedésében** Oradea-Mare Nicolae Jorja [Zoltán-utca] 10. szám

A közönség figyelmébe! Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Kovács Albert urral társulva módomban van a közönség legkényesebb izlésének is eleget tenni. Műhelyemben allandó kész cipők kaphatók. A n. é. közönség szives pártfogását kéri **IZRAEL ALADÁR**

HA vérzegényességben, idegességben, az ivarszervek idült bántalmában szenved, **vegye meg a páratlan gyógyhatású — furdó cölötra** használt — kibővített vaskészletét — **ezes vaságyagot** (Eisenmneralmoor, Moorsalz) kapható minden mennyiségben a **Róza nagydrogeriában** Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 28 (Mátyás kir. tér) — 1215

Dacia (volt Pannónia) Szat-Mare, Szatmárnémeti szálló, étterem, kávéház az előkelő közönség találkozó helye. 299

Vétel és eladás Perzsa szőnyegek, zongorák, Wertheim kasszák — valódi ékszerek, egész lakberendezések óriási választékban **Sternbergnél** Nagyvárad, Kisfaludi út

GOLDSTEIN, WEISZ ÉS DAVIDOVITS 1204 óra és órakerlékek nagyban **ORADEA-MARE,** Ferdinand király-u. 8

„ARDEALUL“

Intreprindere Comerc. si Industrială Soc. in nume Colectiv Cluj, Strada Unierua (Schütz János) No. 11.

Ajánlja a Arad vidékének leghíresebb borait u. m. muskotály, magyaradi, Siria, Gyorok, mènesi, stb.) — a legolcsóbb árakon. Az „Ardealul“ pincéjének kitűnő fajborait már mérik a New-York éttermében és bodegájában. Pince és raktárhelyiségünk megnyitlik 1921 július 1-én Mikó-u. 10. szám alatt (Egyetem könyvtár mellett) ahol naponként d. u. 4-6 óráig fogunk nagyban és kicsinyben eladni. Kérjük a t. közönséget, hogy a gyors, pontos kiszolgálásról és italok jóminőségéről valamint versenyt kivüli árainkról meggyőződnie sziveskedjenek.

„ARDEALUL“ Intreprindere Comerc. si Industrială Societate in nume Colectiv.

Fürdői értesítés!

Értesitem a n. é. zsidó fürdőző közönséget, hogy **Szovátsa fürdője** mint a múlt évber, ez idényben is ortodox שו"ך éttermet nyitok a „Hegyi” villáha 1. — Tisztelettel: **Grünfeld Mór** Ig-Mures, str. Calarasilor 12.

„Melissát“

kerien, ha finom! cukorkát akar!

Bukktanyagot

gőzölt szelozott és szelozott ment minden méretben szállít gimbecal fűrésztelapéról a „Bisztra” Erdőkhasználási R.-T., Timisoara.

HALLÓ! — HALLÓ!

Engross-üzletemet: fűrészt, köfűt, moribergit, gyermekjáték- és díszmü-árakban Rog. Ferdinand (v. Ferenc József-ut) 31. szám alatt megnyitottam **EISENSTÄDTER FÜLÖP**

BLUMENFELD ÉS SIMON

RT. CLUJ 1208 Bor, szesz, nagykereskedés, likőr- és rumgyár. Ajánlja saját főzésű szilva-, seprőláncját és corgacját, kitűnő likőr- és rumkülönlegességeit, valamint finom uradalmi fajborait **Str. Julia Maniu (v. Szentegyház-u.) 28**

ק"ו KÁVÉCSARNOK

és étterem jóitalok, naponta friss házisütemények **GRÜNFELD-nél** Oradea-Mare, Str. Saguna (volt Kapucinus-utca) 6 Pontos kiszolgálás!! — Szolid árak!!

MALOMKŐ

EREDETI SZÁRHEGYI KIPROBÁLT JO MINŐSÉG **OLCSÓ AR!** KAPHATÓ: SZÁRHEGYEN (Gyergyószentmiklós mellett) A BERKES-FELE FÜRÉSZTELEPEN, valamint ALBA-JULIÁBAN (GYULAFEHÉRVÁRON) A GOLDMANN ÉS LEIN CÉG FATELEPEN.

KRISTÁLY

Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

Tulhalmozott raktár

redukálása következtében mindennemű fűszer, gyarmat- és festék-árúinak árait — ugy nagyban, mint kicsinybea mélyen leszállította **a Kalmár Árnforgalmi R.-T.** Cluj—Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 42 **Rés már 8-50-től 14 egységig kapható**

Csak egy ut vezet

az erőkös, egészséghez a páratlan hatáshu **HIGIEA SÓSBORSZESZ** Kapható mindenütt! Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyeseti Gyár 1214 CLUJ — KOLOSVÁR

Allandó gyorsáru

gyűjtőforgalom: Képvisele Európa minden nagyobb városában. Aradról Brassó, Nagyszében, Petroszény, Kolozsvár, Nagyvárad, Marosvásárhely és Bucaresti vonalon — közbeeső állomásokon is **Vállalom: Brünn, Prága, Bécs és Budapestről Aradra** gyűjtőköcsik leggyorsabb leszállítását, valamint mindennemű külföldre irányított szállítmányoknak a leggyorsabb és legutányosabb lebonyolítását. **KONIG SZALLITÓ ARAD**

MARX EMAIL

keritubator, damar-, kristály- és kopállakkok, „Medve” jegyű padló-lakk, Flügger kocsilakkok, fűrészt, bécsulhelyi terpentin, vegyi- és földfestékek budai-föld, bécsi fehér, izléses szobafestő patronok. — **ECSETEK** nagy választékban most érkeztek és leszállított áron **RADOS & Co.** Calen Reg. Ferdinand (Wesselényi-u.) 21

Kereskedők figyelmébe!

Cérna nagymennyiségben allandóan raktáron (kutyafejű marka gar. 400 yard) **Landesmann & Weisz Export-Import cégnél** az itrai (Olaszország) cernagyár erdélyrészi kizárólagos képviselete és gyári lerakata: Cluj, Palatul Urania (Radák-utca) oldal

CLUJ ÉS ERDÉLYRÉSZI KOLOSVÁR

ÉKSZERÁRUGYÁR átköltözött saját házába, Timár-u. 12. Bejárát a Szappany-utca felől. **Roth és Goldberger**

Kérje mindenütt a legfinomabb PÉNZES CSOKOLADÉT,

mert ha van szerencséje, 20 leit is találhat benne. **MINDEN TIZEDIKBEN PÉNZ VAN** Kadima kiadóvállalat Rt. kiadása, Cluj—Kolozsvár.